

business. Exactly on the stage of opening of brief realization pre-conditions of realization of right for personality are determined on judicial defence, the presence of grounds turns out and established order realization of such right.

Keywords: *administrative procedure, administrative proceeding, brief proceeding.*

Надійшла до редакції 27.11.2014

Любович В. Ю.

здобувач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

УДК 342.95

СУТНІСТЬ СУДОВОГО РІШЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНІЙ СПРАВІ

На підставі здобутків процесуальних наук здійснено спробу розкрити сутність судового рішення в адміністративній справі. Обґрунтовано, що судове рішення в адміністративному судочинстві є основним і найважливішим актом правосуддя, постановленим у встановленому законом порядку, оформленим у вигляді процесуального документа, яким вирішується публічно-правовий спір і який спрямований на захист прав, свобод та інтересів у сфері публічно-правових відносин.

Ключові слова: *адміністративний процес, адміністративне судочинство, судове рішення.*

Постановка проблеми. Різний підхід до вивчення сутності рішення адміністративного суду і складність самої проблеми призвели до того, що у теорії адміністративного процесуального права питання єдиного трактування сутності судового рішення не вироблено, кожен автор виділяє й зосереджує увагу на тих сторонах, які він вважає найбільш важливими для свого дослідження. Правильне розуміння юридичної природи судового рішення в адміністративному судочинстві має важливе теоретичне та практичне значення, тому що винесення справедливого і законного рішення у справі можливо лише тоді, коли суд буде мати чітке уявлення про сутність того акта, який він ухвалює.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Сьогодні проблематика законної сили судових рішень в адміністративному судочинстві України представлена працями таких провідних дослідників у сфері юридичного процесу, як: Ю.А. Борисова, В.М. Бевзенко, Ю.П. Битяк, Є.В. Васьковський, К.В. Гусаров, Ю.М. Грjшевий, В.В. Комаров, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, Р.С. Мельник, Д.М. Притика, Ю.Д. Притика, О.М. Толочко, О.І. Угриновська, С.Я. Фурса, О.М. Шиманович, М.Й. Штефан та ін.

Однак питання сутності судового рішення в адміністративному судочинстві вказаними науковцями висвітлювалися недостатньо.

Метою цієї статті є з'ясування сутності правової природи судового рі-

шення в адміністративному судочинстві.

Виклад основного матеріалу. У ході здійснення правосуддя в адміністративних справах адміністративний суд вирішує дуже багато різних за своїм змістом питань та за юридичним характером дій, зокрема вирішує справу по суті, клопотання сторін, приймає ухвалу про відкриття провадження, рішення про закриття справ тощо. У таких випадках всі волевиявлення та судження адміністративного суду з будь-яких питань мають імперативний зміст, владний характер і втілюються у чітко визначену правову форму – судове рішення. Отже, судові рішення в адміністративному судочинстві є узагальненим терміном для всіх судових актів, які ухвалює суд під час розгляду адміністративної справи.

Згідно зі ст. 158 КАСУ в адміністративному судочинстві судові рішення, яким суд вирішує спір по суті, викладається у формі постанови. Судове рішення, яким суд зупиняє чи закриває провадження у справі, залишає позовну заяву без розгляду або приймає рішення щодо інших процесуальних дій, клопотань, викладається у формі ухвали. Тобто в адміністративному судочинстві існує два види судових рішень – постанова та ухвала.

Щодо сутності судових рішень, то слід зазначити, що в юридичній літературі існують різні думки.

Наприклад, автори підручника за редакцією В.В. Комарова «Курс цивільного процесу», аналізуючи сутність судового рішення в цивільному процесі, зазначають, що одні дослідники розглядають рішення як наказ суду, звернений до сторін й інших осіб, які беруть участь у справі, інші – як владне підтвердження спірного правовідношення, що перетворює його через примусове веління на безспірне загальнообов'язкове правило поведінки не тільки для сторін, але і для всіх, порушення якого може потягти за собою певні юридичні наслідки. Деякі автори розглядають питання сутності судового рішення у зв'язку із завданнями, формою та змістом судової діяльності. Дещо пізніше вчені намагались новелізувати цю проблему і висловили думку, що сутність судового рішення визначається нормою права, яке застосовується судом як органом державної влади з метою регулювання суспільних відносин. Окремим напрямом дослідження проблеми судового рішення стала його інтерпретація як акта правосуддя та як процесуального документа, в якому викладено цей акт.

Таким чином, особлива юридична та соціальна природа судового рішення дає підстави вважати його насамперед актом реалізації легітимної судової влади, що здатний привести в дію універсальний механізм захисту права. Тому природа судової влади та ті риси, які характеризують правосуддя як форму її реалізації, мають стати тими вихідними положеннями, що визначають сутність судового рішення [1, с. 626-627].

Наприклад, Я.П. Синицька, досліджуючи питання судового рішення в адміністративному судочинстві, зазначає, що судові рішення – це акт здійснення державної влади, що ухвалюється від імені держави. Суд при відправленні правосуддя здійснює в специфічних формах державну владу. І якщо за-

кон є загальним волевиявленням держави, то судові рішення є волевиявленням її органу. Судове рішення здійснює волю держави стосовно таких фактів і відносин шляхом застосування до них норми права, визнаючи наявність або відсутність правовідносин, змінюючи і припиняючи їх [2, с. 683].

Таким чином, в юридичній літературі сутність судового рішення розглядають як акт правосуддя, в якому підтверджується наявність або відсутність правовідносин; як наказ суду; як акт застосування норми права; як акт здійснення судової влади. Судовим рішенням підтверджується або спростовується факт правовідносин, воно має елементи наказу, а також є результатом здійснення судової влади.

В юридичній літературі також відсутні єдині погляди щодо ознак судового рішення. З цього приводу зазначалось, що суть судового рішення опосередковується метою і завданням цього процесуального акта як акта органу судової влади. Визначення суті рішення суду тим, чим воно об'єктивно є в реальній дійсності серед актів органів суду та інших органів держави, стане можливим, якщо виходити із завдань цивільного судочинства, з особливостей правосуддя, його функцій щодо застосування норм права до фактичного складу правового питання, що було предметом дослідження суду, із суб'єктивних та об'єктивних меж судового рішення. Оскільки судові рішення є актом правосуддя, у цивільних справах визначення його суті невіддільно від завдань і мети правосуддя, на досягнення яких воно спрямоване, від політичної, економічної і юридичної його характеристики [1, с. 627].

З'ясовуючи сутність судового рішення в адміністративному судочинстві, необхідно визначити цілі та основні завдання цього процесуального акта, його внутрішню природу.

Наприклад, Я.П. Синицька зазначає, що певною мірою рішення суду має властивості, подібні до властивостей норм права. Судове рішення також виражає волю держави, як і норма права, воно є юридично обов'язковим і складає частину механізму правового регулювання. Але якщо припустити, що суд своїм рішенням створює нові, конкретні правила поведінки, то виходить, що рішення суду за своєю силою та змістом є подібним до норм права, оскільки рішенням, як і нормою права, встановлюються правила поведінки. Проте судові рішення діє тільки на підставі юридичних норм. Державно-владне розпорядження, що міститься в рішенні, має індивідуальний характер та не створює особливих правил, придатних для інших випадків. Реалізація правових норм судом являє собою застосування однакового масштабу до різних людей [2, с. 683].

Не можна не звернути увагу й на положення Пленуму Верховного Суду України, який у своїй постанові “Про судові рішення” звертає увагу судів на те, що судові рішення – це акт правосуддя, який ухвалений згідно з нормами матеріального і процесуального права, конституційними засадами і принципами адміністративного судочинства та є обов'язковим до виконання на всій території України [3].

Постанова – письмове рішення суду в адміністративній справі, в якому

вирішуються вимоги адміністративного позову (п. 12 ч. 1 ст. 3 КАС), тобто вирішення судом спору по суті. Ухвала – письмове або усне рішення суду в адміністративній справі, яким вирішуються питання, пов'язані з процедурою розгляду адміністративної справи, та інші процесуальні питання (п. 13 ч. 1 ст. 3 КАС) [3].

Цікавою є позиція Я.П. Синицької, що судові рішення в адміністративному судочинстві – це, перш за все, акт із застосування права, який має певні особливості: 1) разове значення; 2) офіційний документ, який виражає волю держави та ухвалюється компетентними органами; 3) викликає певні юридичні наслідки індивідуального характеру; 4) визнає індивідуальну міру можливої і належної поведінки для конкретних учасників адміністративного судочинства; 5) є зовнішнім формальним закріпленням результату правозастосування в кожній адміністративній справі; 6) спосіб реального ведення в життя державного примусу; 7) має відповідати закріпленям в адміністративному законодавстві вимогам.

Судовим рішенням підсумовується комплекс застосування судом матеріальних та процесуальних норм, причому останні регламентують діяльність суду і забезпечують тим самим правильність застосування норм матеріального права [2, с. 683].

Висновки. Аналіз наукових позицій та законодавства дозволяє дійти певних висновків стосовно сутності судового рішення в адміністративному судочинстві. Так, судові рішення в адміністративному судочинстві дійсно підтверджують наявність або відсутність між сторонами певних правовідносин.

Судове рішення містить й елементи наказу, адже в ньому (судовому рішенні) адміністративний суд від імені держави визначає для сторін виконання певних дій з реалізації спірних правовідносин.

Судові рішення в адміністративному судочинстві також опосередковуються метою та завданнями адміністративного судочинства, визначеними у ст. 2 КАСУ, а саме спрямовані на захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду адміністративних справ. Тому визначення судового рішення в адміністративному судочинстві є невід'ємним від мети та завдань цього виду правосуддя.

Прийняттям судового рішення завершується стадія судового розгляду справи. Таким чином, судові рішення в адміністративному судочинстві виступає процесуальним актом, який підсумовує розгляд адміністративної справи і яким завершується вирішення публічно-правового спору. Відтак, рішенням адміністративного суду усувається публічно-правовий спір між особою та суб'єктом владних повноважень.

Отже, судові рішення в адміністративному судочинстві є основним і

найважливішим актом правосуддя, постановленим у встановленому законом порядку, оформленим у вигляді процесуального документа, яким вирішується публічно-правовий спір та який спрямований на захист прав, свобод та інтересів у сфері публічно-правових відносин.

Бібліографічні посилання

1. Курс цивільного процесу : підруч. / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. – Х. : Право, 2011. – 1352 с.
2. *Синицька Я. П.* Юридична природа судового рішення в адміністративному судочинстві / Я. П. Синицька // Форум права : зб. наук. праць. – 2011. – № 4. – С. 681-685.
3. Про судові рішення в адміністративній справі : постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України № 7 від 20.05.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0007760-13>.

Любович В.Ю. *Сущность судебного решения в административном деле.* На основе достигнутых процессуальных наук осуществляется попытка раскрыть сущность судебного решения в административном деле. Обосновывается, что судебное решение в административном судопроизводстве является основным и важнейшим актом правосудия, постановленным в установленном законом порядке, оформленным в виде процессуального документа, которым решается публично-правовой спор и который направлен на защиту прав, свобод и интересов в сфере публично-правовых отношений.

Ключевые слова: *административный процесс, административное судопроизводство, судебное решение.*

Lyubovych V. Yu. *Essence of judgment in administrative case.* On the basis of achievements of legal sciences the author has made an attempt to expose essence of judgment in administrative case. It has been grounded, that a judgment in the administrative rule-making is the basic and major act of justice, decreed in the order set by a law, executed as judicial document, a public dispute and what directed protection of rights, freedoms and interests decide that in the field of public relations.

The analysis of scientific positions and legislation has allowed to make conclusions in relation to essence of judgment in the administrative rule-making. A judgment in the administrative rule-making really confirms a presence or absence between parties of certain legal relationships. A judgment contains the elements of order, in fact in it (court decision) an administrative court on behalf of the state determines implementation of certain actions of realization of litigions legal relationships for parties. The making of judgment in the administrative rule-making is inalienable from an aim and tasks of this type of justice.

The making of judgment is complete the stage of judicial trial of the case. Thus, a judgment in the administrative rule-making comes forward as a judicial act that summarizes the trial of administrative case and that is complete the decision of public dispute. Thus the decision of administrative court removes a public dispute between a person and subject of imperious plenary powers.

Keywords: *administrative proceeding, administrative rule-making, judgment.*

Надійшла до редакції 27.11.2014